

De Burcht Werkendam

**Nader onderzoek vleermuizen, gierzwaluwen en
huismussen**

projectnummer 432302
definitief
15 november 2018

De Burcht Werkendam

Nader onderzoek vleermuizen, gierzwaluwen en huismussen

projectnummer 432302

definitief
15 november 2018

Auteurs

S.C.H.J. van Eijk

Opdrachtgever

Gemeente Werkendam
Postbus 16
4250 DA Werkendam

datum vrijgave 15-11-2018	beschrijving revisie definitief
------------------------------	------------------------------------

goedkeuring M.L. Braad

vrijgave E. Matla

Inhoudsopgave

Blz.

1	Inleiding	1
1.1	Aanleiding	1
1.1	Planvoornemen	2
2	Methode	3
2.1	Vleermuizen	3
2.2	Gierzwaluwen	3
2.3	Huismussen	3
3	Resultaten	5
3.1	Waarnemingen	5
3.1.1	Vleermuizen	5
3.1.2	Gierzwaluwen en huismussen	5
3.2	Synthese resultaten	6
3.2.1	Vleermuizen	6
3.2.2	Gierzwaluwen en huismussen	8
4	Effectbeoordeling	9
4.1	Vleermuizen	9
4.2	Gierzwaluwen en huismussen	9
5	Conclusie	10
5.1	Vleermuizen	10
5.2	Gierzwaluwen	10
5.3	Huismussen	10
6	Bronnen	11

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

De gemeente Werkendam is voornemens om nieuwbouw te realiseren op het (braakliggende) terrein aan de Burcht te Werkendam. Om een toegangsweg naar de toekomstige nieuwbouw te maken wordt één pand aan de Hoogstraat (nummer 59) gesloopt (zie Figuur 1.1). Deze ingreep wordt gezien als een ruimtelijke ontwikkeling. In ruimtelijke plannen is in het kader van de uitvoerbaarheid inzicht gewenst in de aanwezigheid van beschermde soorten. Met andere woorden, in het ruimtelijke ordeningstraject dient te worden aangetoond dat het plan uitvoerbaar is.

Uit verkennend natuuronderzoek (Antea Group, 2018) is gebleken dat het plangebied mogelijk functies herbergt voor vleermuizen, gierzwaluwen en huismussen. Daarom is een nader onderzoek uitgevoerd naar het gebruik van het plangebied door deze soorten. Dit rapport bevat de resultaten van het onderzoek.

Figuur 1.1. Globale ligging van het plangebied (rood omrand). Bron ondergrond: Globespotter.

1.1 Planvoornemen

De gemeente Werkendam is voornemens om nieuwbouw te realiseren op het terrein aan de Burcht te Werkendam. Het gebied De Burcht in Werkendam is een braak liggend stuk grond. De locatie wordt door de gemeente Werkendam herontwikkelt voor woningbouw. Tevens wordt er een verbinding gemaakt tussen de Burcht en de Hoogstraat in de vorm van een 'steegje'. Voor dat steegje moet een leegstaande woning, Hoogstraat 59, gesloopt worden. In Figuur 1.1 is deze verbinding zichtbaar.

2 Methode

2.1 Vleermuizen

Het onderzoek is uitgevoerd door te zoeken naar: jagende; trekkende; en zwermende vleermuizen. En door te zoeken naar paarterritoria en verblijfplaatsen. Daarbij zijn de richtlijnen voor het inventariseren van vleermuizen gevolgd die opgesteld zijn door het Netwerk Groene Bureaus in 2017.

De vleermuisdetector is bij vleermuisonderzoek een onmisbaar apparaat. Met dit apparaat worden de ultrasone geluiden van vleermuizen hoorbaar gemaakt. Door verschillen in klank, ritme en andere kenmerken is het mogelijk de verschillende soorten te onderscheiden en de aard van gedrag te bepalen. Er is steeds met twee detectors gewerkt, een Petterson D200 en een Petterson D240x. De D200 was daarbij afgesteld tussen de 20 en 25 kHz en de D240x tussen de 40 en 45 kHz. Op die manier moeten alle vleermuissoorten waarvan het voorkomen in Nederland bekend is te ontvangen zijn. Met de Petterson D240x detector kunnen tijdens het veldwerk opname worden gemaakt die achteraf geanalyseerd kunnen worden met behulp van het programma Batsound en Bat Explorer.

Het weer is van invloed op de activiteiten van vleermuizen en daardoor ook op de doelmatigheid van het inventariseren. Harde wind (meer dan 3 Beaufort), langdurige regenval, dichte mist en temperaturen onder de 12 graden zijn belemmerende factoren. Tijdens dergelijke weersomstandigheden is niet gewerkt.

In totaal zijn vijf veldbezoeken gericht op vleermuizen uitgevoerd in de periode mei 2018 tot en met augustus 2018. In de periode mei/juli zijn twee avondbezoeken en een ochtendbezoek uitgevoerd. In augustus zijn twee avond/nachtbezoeken uitgevoerd. Bij daglicht is gezocht naar sporen die op de duiden aanwezigheid van vleermuizen. De omstandigheden waaronder de bezoeken zijn uitgevoerd zijn aangegeven in Tabel 2.1.

2.2 Gierzwaluwen

Voor wat betreft de gierzwaluwen is gewerkt volgens de methode zoals die is omschreven in de, "Handleiding Broedvogel Monitoring Project SOVON" en volgens het, "Kennisdocument Gierzwaluw", Versie 1.0. juli 2017. In periode juni/juli zijn drie veldbezoeken gericht op het voorkomen van de gierzwaluw in het plangebied uitgevoerd. De omstandigheden waaronder deze veldbezoeken zijn uitgevoerd zijn aangegeven in Tabel 2.1.

2.3 Huismussen

Voor wat betreft de huismus is gewerkt volgens de methode zoals die zijn omschreven in de, "Handleiding Broedvogel Monitoring Project SOVON" en volgens het, "Kennisdocument Huismus", Versie 1.0. juli 2017. In mei zijn twee veldbezoeken gericht op het voorkomen van de huismus uitgevoerd. De omstandigheden waaronder deze veldbezoeken zijn uitgevoerd zijn aangegeven in Tabel 2.1.

Tabel 2.1. Data terreinbezoeken en de omstandigheden.

Datum	Tijd	Gemiddelde temperatuur	Wind	Neerslag	Bewolking	Ronde
03-5-2018	06.15-07.15	10°C	NNW-1	droog	onbewolkt	Huismus
15-5-2018	07.15-08.15	16°C	NO-1	droog	onbewolkt	Huismus
06-6-2018	19.54-24.00	20°C	NNO-1	droog	onbewolkt	Gierzwaluw/vleermuis
16-6-2018	20.00-22.15	24°C	WZW-1	droog	70%	Gierzwaluw
26-6-2018	03.23-05.23	10°C	N-1	droog	100%	Vleermuizen
06-7-2018	20.00-24.05	20°C	NO-1	droog	40%	Gierzwaluw/vleermuis
09-8-2018	00.00-02.00	16°C	ZZO-1	droog	80%	Vleermuizen
19-8-2018	00.00-02.00	18°C	ZZO-2	droog	100%	Vleermuizen

3 Resultaten

3.1 Waarnemingen

3.1.1 Vleermuizen

Avondbezoek juni.

Dit bezoek was met name gericht op het vaststellen van foerageergebied, vliegroutes en verblijfplaatsen in en nabij het plangebied.

Tijdens het avondbezoek op 6 juni zijn veertien foeragerende gewone dwergvleermuizen en drie foeragerende laatvliegers waargenomen.

Ochtendbezoek juni.

Dit bezoek was met name gericht op het vaststellen van zwermgedrag bij verblijfplaatsen en het vaststellen van vliegroutes.

Tijdens het ochtend bezoek op 26 juni zijn zes foeragerende gewone dwergvleermuizen en twee foeragerende laatvliegers waargenomen. Zwermgedrag dat duidt op verblijfplaatsen is niet waargenomen.

Avondbezoek juli.

Dit bezoek was gericht op het vaststellen van foerageergebied, vliegroutes en verblijfplaatsen in en nabij het plangebied.

Tijdens het avondbezoek op 6 juli zijn tien foeragerende gewone dwergvleermuizen en drie foeragerende laatvliegers waargenomen.

Eerste avond/nachtbezoek in augustus.

Dit bezoek was met name gericht op het vaststellen van zwermgedrag bij verblijfplaatsen en het vaststellen van vliegroutes.

Tijdens het avond/nachtbezoek op 9 augustus zijn vijf foeragerende gewone dwergvleermuizen, drie foeragerende ruige dwergvleermuizen en twee foeragerende rosse vleermuizen waargenomen. Tevens zijn tijdens dit veldbezoek twee baltsende gewone dwergvleermuizen buiten het plangebied en één baltsende ruige dwergvleermuis in het plangebied waargenomen. Zwermgedrag is niet waargenomen.

Tweede avond/nachtbezoek in augustus.

Dit bezoek was met name gericht op het vaststellen van zwermgedrag bij verblijfplaatsen en het vaststellen van vliegroutes.

Tijdens dit avond/nachtbezoek op 19 augustus zijn zes foeragerende gewone dwergvleermuizen, één foeragerende ruige dwergvleermuis en twee foeragerende rosse vleermuizen waargenomen. Tevens zijn twee baltsende gewone dwergvleermuizen waargenomen buiten het plangebied. Zwermgedrag is niet waargenomen.

3.1.2 Gierzwaluwen en huismussen

In het plangebied zijn geen gierzwaluwen of huismussen waargenomen.

3.2 Synthese resultaten

3.2.1 Vleermuizen

In de gehele onderzoeksperiode zijn in en nabij het plangebied vier vleermuissoorten waargenomen:

Gewone dwergvleermuis	<i>Pipistrellus pipistrellus</i> ;
Ruige dwergvleermuis	<i>Pipistrellus nathusii</i> ;
Rosse vleermuis	<i>Nyctalus noctula</i> ;
Laatvlieger	<i>Eptesicus serotinus</i> .

De verspreiding van de vleermuizen in en nabij het plangebied is met stippen in Figuur 3.1 aangegeven.

Gewone dwergvleermuis	gele stip;
Ruige dwergvleermuis	blauwe stip;
Rosse vleermuis	rode stip;
Laatvlieger	groene stip.

Figuur 3.1. Foeragerende gewone dwergvleermuizen.

Verblijfplaatsen

Verblijfplaatsen (zomer, kraam, paar, winter) van vleermuizen zijn niet in het plangebied gevonden.

Tijdens het eerste veldbezoek in augustus zijn twee baltsende gewone dwergvleermuizen buiten het plangebied waargenomen. De locaties van deze waarnemingen zijn weergegeven op Figuur 3.2. met gele stippen. Tijdens dit bezoek is ook een ruige dwergvleermuis roepend waargenomen. De locatie is aangegeven met een paarse stip (zie Figuur 3.2).

Tijdens het tweede veldbezoek in augustus zijn wederom twee baltsende gewone dwergvleermuizen waargenomen buiten het plangebied. Deze waarnemingen zijn weergegeven met rode stippen in Figuur 3.2.

Figuur 3.2. Waargenomen baltsende gewone dwergvleermuizen (geel 9-8 en rood 19-8) en ruige dwergvleermuis (paars).

Foerageergebied

In het plangebied foerageerden tijdens het veldwerk verschillende vleermuizen. De voornaamste foerageerplekken zijn weergegeven in Figuur 3.3. In de omgeving is voldoende alternatief

foerageergebied aanwezig. Gezien de aantallen en de frequentie, is van essentieel¹ foerageergebied in en nabij het plangebied geen sprake.

Figuur 3.3. Voornaamste (niet essentiële) foerageergebieden.

Vliegroutes

Een vliegroute is in en nabij het plangebied niet aangetroffen. Daarbij is het voorkomen van essentiële vliegroutes in of nabij het plangebied uitgesloten.

3.2.2 Gierzwaluwen en huismussen

Er zijn geen gierzwaluwen of huismussen in het plangebied waargenomen. Het is daarmee uit te sluiten dat jaarrond beschermde nesten van deze soorten in het plangebied voorkomen.

¹ "Essentieel" moet vanuit de Wet natuurbescherming worden gelezen als "essentieel voor het functioneren van een verblijfplaats".

4 Effectbeoordeling

In dit hoofdstuk worden de in hoofdstuk 3 uiteengezette bevindingen getoetst aan de Wet natuurbescherming (Wnb) en wordt aangegeven of er een noodzaak is om een ontheffing in het kader van de Wnb aan te vragen.

4.1 Vleermuizen

Verblijfplaatsen

Verblijfplaatsen van vleermuizen zijn binnen de grenzen van het plangebied niet aangetroffen. Wel zijn buiten het plangebied mogelijk drie paarverblijven (twee gewone dwergvleermuis en één ruige dwergvleermuis) aanwezig. Het voornemen heeft geen effect op deze locaties. De mogelijke verblijfplaatsen blijven fysiek behouden. Er zit genoeg afstand tussen het plangebied en de (mogelijke) paarverblijven om een effect tijdens de uitvoering uit te sluiten. Een effect van het voornemen op verblijfplaatsen is daarmee uit te sluiten.

Vliegroutes

In het plangebied en de directe omgeving zijn geen essentiële vliegroutes aanwezig. Een effect op essentiële vliegroutes is daarmee uit te sluiten.

Foerageergebied

De waargenomen vleermuizen in en nabij het plangebied betreffen steeds foeragerende dieren. Het plangebied is echter niet beoordeeld als essentieel foerageergebied, gezien de intensiteit van het gebruik en de aanwezigheid van vergelijkbaar foerageergebied in de directe omgeving van het plangebied. Een effect op essentieel foerageergebied is daarmee uit te sluiten.

4.2 Gierzwaluwen en huismussen

In het plangebied zijn tijdens het nader onderzoek geen verblijfplaatsen van de gierzwaluw en huismus aangetroffen. Een effect van het voornemen op jaar rond beschermde nesten is dan ook uitgesloten.

5 Conclusie

5.1 Vleermuizen

Verblijfplaatsen, essentieel foerageergebied en essentiële vliegroutes van vleermuizen zijn middels de Wet natuurbescherming beschermd. In en nabij het plangebied is de gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger en rosse vleermuis waargenomen.

Verblijfplaatsen van vleermuizen zijn binnen de grenzen van het plangebied niet gevonden. Wel is zijn paarverblijven van de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis buiten het plangebied aanwezig. Het voornemen heeft geen effect op deze locaties. De verblijfplaatsen blijven fysiek behouden. Er zit genoeg afstand tussen het plangebied en de paarverblijven om een effect tijdens de uitvoering uit te sluiten. Een effect van het voornemen op verblijfplaatsen is daarmee uit te sluiten.

De waargenomen vleermuizen in en nabij het plangebied betreffen steeds foeragerende dieren. Het plangebied is echter niet beoordeeld als essentieel foerageergebied, gezien de intensiteit van het gebruik en de aanwezigheid van vergelijkbaar foerageergebied in de directe omgeving van het plangebied. Een effect op essentieel foerageergebied is daarmee uit te sluiten.

In het plangebied en de directe omgeving zijn geen essentiële vliegroutes aanwezig. Een effect op essentiële vliegroutes is daarmee uit te sluiten.

Vanuit de in de Wet natuurbescherming beschermde vleermuizen zijn door het ontbreken van effecten op beschermde verblijfplaatsen, foerageergebieden of vliegroutes geen belemmeringen voor het uitvoeren van het planvoornemen.

5.2 Gierzwaluwen

Er zijn geen nesten van gierzwaluwen in het plangebied aanwezig. Daarmee is vanuit de beschermde status van nesten van gierzwaluwen geen belemmering voor het uitvoeren van het voornemen.

5.3 Huismussen

Er zijn geen nesten van huismussen in het plangebied aanwezig. Daarmee is vanuit de beschermde status van nesten van huismussen geen belemmering voor het uitvoeren van het voornemen.

6 Bronnen

Antea Group, 2018. Natuurtoets De Burcht te Werkendam. Toetsing Wet natuurbescherming en NNN.

BIJ12, 2017. Kennisdocument Gewone dwerg vleermuis versie 1.0. juli 2017.

BIJ12, 2017. Kennisdocument Ruige dwerg vleermuis versie 1.0. juli 2017.

BIJ12, 2017. Kennisdocument Rosse vleermuis versie 1.0. juli 2017.

BIJ12, 2017. Kennisdocument Gierzwaluw versie 1.0. juli 2017.

BIJ12, 2017. Kennisdocument Huismus versie 1.0. juli 2017.

Netwerk Groene Bureaus, 2017. Vleermuisprotocol 2017.

Over Antea Group

Van stad tot land, van water tot lucht; de adviseurs en ingenieurs van Antea Group dragen in Nederland sinds jaar en dag bij aan onze leefomgeving. We ontwerpen bruggen en wegen, realiseren woonwijken en waterwerken. Maar we zijn ook betrokken bij thema's zoals milieu, veiligheid, assetmanagement en energie. Onder de naam Oranjewoud groeiden we uit tot een allround en onafhankelijk partner voor bedrijfsleven en overheden. Als Antea Group zetten we deze expertise ook mondiaal in. Door hoogwaardige kennis te combineren met een pragmatische aanpak maken we oplossingen haalbaar én uitvoerbaar. Doelgericht, met oog voor duurzaamheid. Op deze manier anticiperen we op de vragen van vandaag en de oplossingen van de toekomst. Al meer dan 60 jaar.

Contactgegevens

Beneluxweg 125
4904 SJ OOSTERHOUT
Postbus 40
4900 AA OOSTERHOUT

E. michel.braad@anteagroup.com

www.anteagroup.nl

Copyright © 2018

Niets uit deze uitgave mag worden
verveelvoudigd en/of openbaar worden
gemaakt door middel van druk, fotokopie,
elektronisch of op welke wijze dan ook,
zonder schriftelijke toestemming van de
auteurs.